

Parasta
Paltamossa on
Golf

Parasta Paltamossa on
Sukupolvien jatkumo

Parasta
Paltamossa on
Luonto

Parasta Paltamossa on
Kesä mökillä

Parasta Paltamossa on
Päivähoito

Paltamon kunnan laaja hyvinvointikertomus 2022-2025

Dokumentin sisältö

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

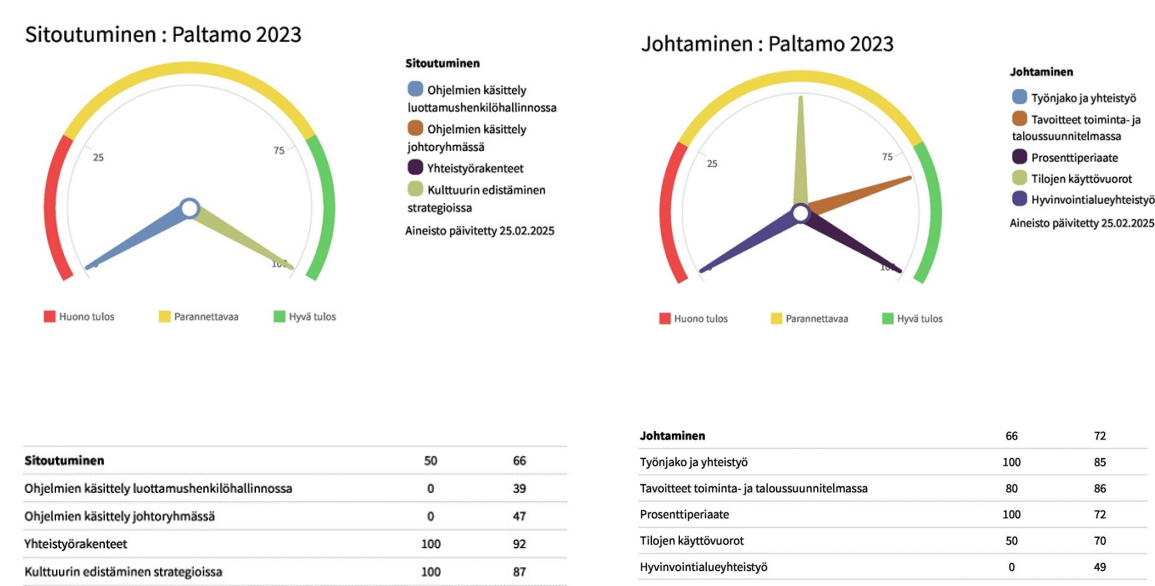
Seuraavassa on kuvattu Paltamon kunnan taustaindikaattoreita, jotka kuvaavat väestön hyvinvoinnin, terveyden, turvallisuuden tilaa ja elinvoimaa. Vaikuttava hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö edellyttää toimivaa tiedolla johtamista. Näin voimme tunnistaa väestön keskeiset hyvinvointiin liittyvät haasteet, joihin toimenpiteitä tulisi erityisesti suunnata. Näin myös kohdennamme käytettävissä olevat resurssit suunnitelmallisesti ja kestävämmiin ja vaikuttamamme mahdolliseen polarisoitumiseen ja sosioekonomisten terveyserojen kasvuun. Tiedot pohjautuvat valtakunnallisiin tilastoihin (tilastokeskus, sotkanet.fi, TEA-viisari ja kouluterveyskyselyn tulokset vuosilta 2021-2025) niiltä osin, kun niitä on ollut tilastoista saatavissa.

KULTTUURIN TEAvisari

Vuoden 2023 TEAvisarit näyttävät eniten kehitettävää kulttuuriin liittyvien ohjelmien käsittelemisessä sekä johtoryhmässä että luottamushenkilöhallinnossa. Sen sijaan sitoutumista kuvaavassa TEAvisarissa korostuvat positiivisesti yhteistyörakenteet sekä strategioissa mainittu kulttuurin edistäminen, joiden kohdalta tulos on katsottu hyväksi. Kulttuuritoiminnan tavoitteet huomioidaan hyvinvointikertomuksessa, mutta erillistä kulttuurihyvinvointisuunnitelmaa ei ole.

Kulttuurihyvinvoinnin johtamista kuvaavassa TEAvisarin tuloksissa on hajontaa. Työnjaon ja yhteistyön sekä prosenttiperiaatteen on katsottu olleen vuonna 2023 kohdan parhaassa tilanteessa. Prosenttiperiaatteeseen on kyseisenä ajankohtana vaikuttanut vuonna 2022 valmistuneelle kunnantalolle prosenttiperiaatteella tehtyt taidehankinnat, joka käsitti kolme uutta taideteosta. Näiden lisäksi Tavoitteet toiminta- ja taloussuunnitelmassa -kohdan on katsottu sijoittuvan hyvään tulokseen. Parannettavaa on puolestaan löydetty tilojen käyttövuoroista ja etenkin hyvinvointialueyhteistyöstä, joka on arvioitu kohdan heikoimmaksi.

Kehitettävää on luottamushenkilöiden ja johtoryhmän sitoutumisessa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen kulttuurihyvinvoinnin näkökulmasta. Sen näkyvyydessä asiakirjoissa (hyvinvointi- ja elinvoimavaliokunnat) ja kansallisten ohjelmien hyödyntämisessä ja käsittelyssä on parannettavaa. Lakia kuntien kulttuuritoiminnasta ei ole käsitelty päättäjien ja johdon kanssa.

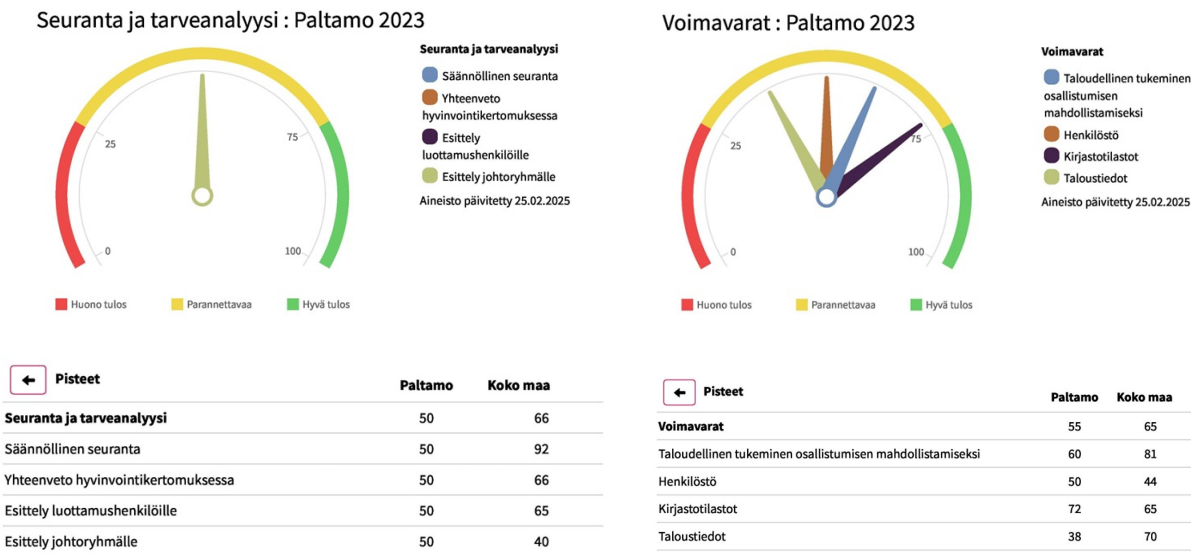

Työnjako ja yhteistyö kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi on organisoitu hyvin. Tavoitteet on määritelty toiminta- ja taloussuunnitelmassa lasten, nuorten, työikäisten ja ikääntyneiden sekä hyvinvointia ja terveyttä edistävän ja osallisuutta tukevan taide- ja kulttuuritoiminnan osalta. Kehitettävää on vähemmistö- ja erityisryhmille suunnatun kulttuuritoiminnan suunnittelussa. Tilojen käyttövuorojen virallisesti hyväksytyissä

jakoperusteissa on parannettavaa. Jakoperusteille Paltamossa ei ole ollut tarvetta sillä vuoroja on annettu kaikille, jotka niitä ovat halunneet varata.

Kehitettävää on kulttuurihyvinvoinnin seurannassa ja tarveanalyysissä. Tähän kuuluu säännöllinen seuranta, yhteenveto hyvinvointikertomuksessa sekä tietojen esittely luottamushenkilöille ja johtoryhmälle koskevien mittareiden osalta.

Taiteen perusopetusta ei järjestetä, koska väestöpohja ei riitä siihen. Kainuun hyvinvointialue on vastannut sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaille järjestetystä kulttuuritoiminnasta. Kuntalaisten tyytyväisyyttä kulttuuripalveluihin seurataan. Saavutettavuuden arviointia ei ole tehty.

 Pisteet	Paltamo	Koko maa
Osallisuus	50	78
Yhteistoiminta	0	72
Vaikuttamistavat	75	82
Kirjastojen tilat	75	82

 Pisteet	Paltamo	Koko maa
Muut ydintoiminnot	58	82
Kulttuuritoimintaa ryhmille	75	89
Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi	0	63
Kulttuurikasvatusta edistävät toimenpiteet	100	93

Kulttuurikasvatusta edistävät toimenpiteet toteutuvat kunnassa hyvin niin varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja 2. asteen opetuksessa. Käytössä on harrastamisen Suomen malli ja kulttuurikasvatussuunnitelma.

INDIKAATTORIT:

Alla olevat indikaattorit on jaoteltu eri pääotsikoiden alle. Indikaattoreja tulkittaessa harmaalla merkityt indikaattorit ovat ns. neutraaleja, joissa ei ole käytetty arvotusta onko indikaattorissa tapahtunut muutos myönteinen tai kielteinen.

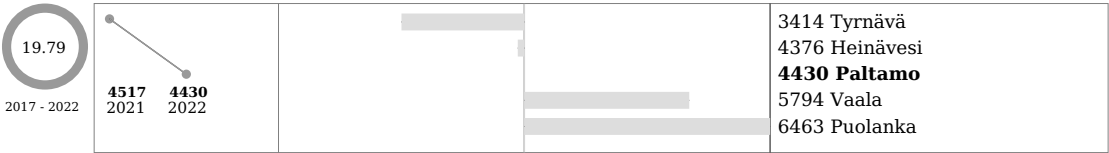
Arvotetut indikaattorit taas kuvaavat muutosta liikennevalo periaatteella, jossa vihreä kuvaa myönteistä ja punainen kielteistä muutosta. Vertailussa on käytetty samoja vertailukuntia kuin aiemmassakin laajassa hyvinvointikertomuksessa. Vähimmäistietosisältöasetuksen indikaattorit ovat sisällytetty osaksi kaikkia indikaattoritietoja niiltä osin kuin niitä on tekohetkellä ollut saatavissa. Osassa indikaattoreissa tiedot voivat olla aiemmilta vuosilta, sillä uudempia tietoja ei ole ollut saatavissa.

TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA

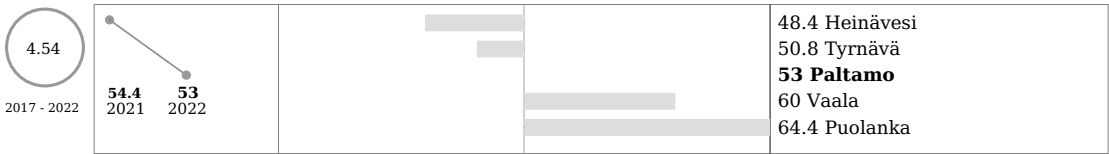
Talous

Tulot

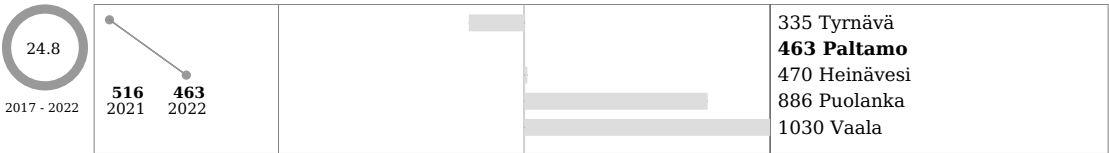
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

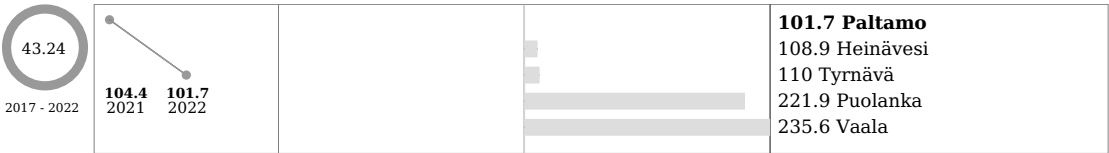
Valtionosuudet, % nettokustannuksista

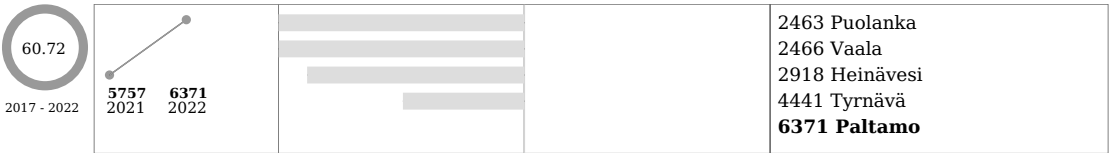
Vuosikate, euroa / asukas (-2022)

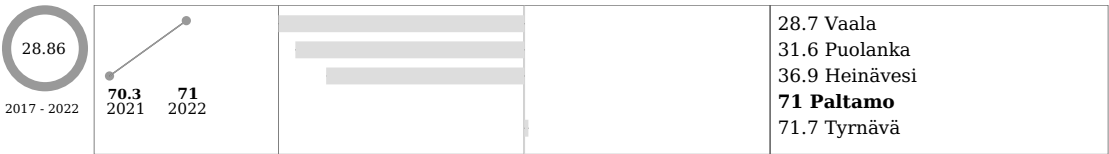
Vuosikate, % poistoista (-2022)

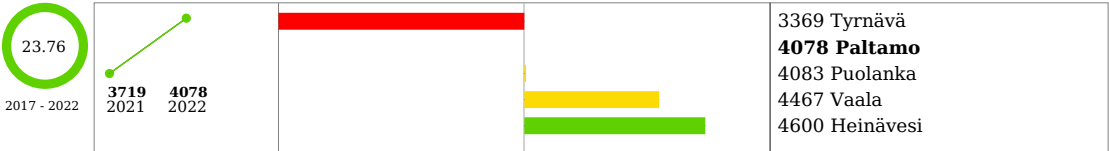
Lainakanta 31.12., euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

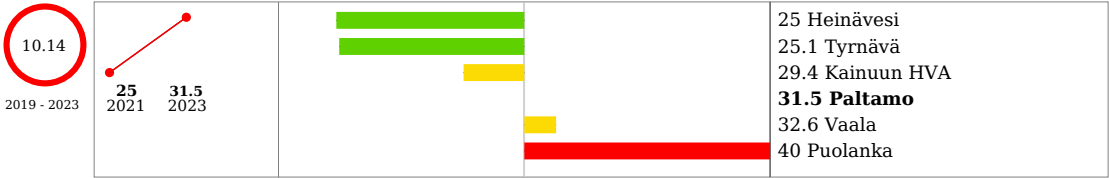

Verotulot, euroa / asukas

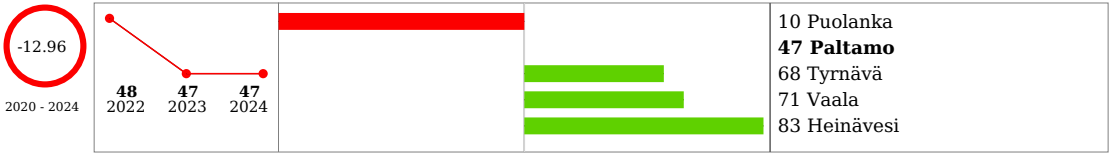

HYTE-kerroin

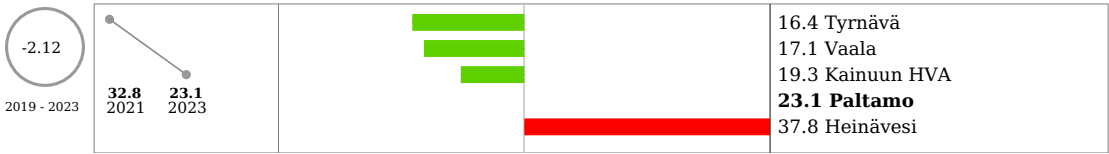
Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-indikaattori

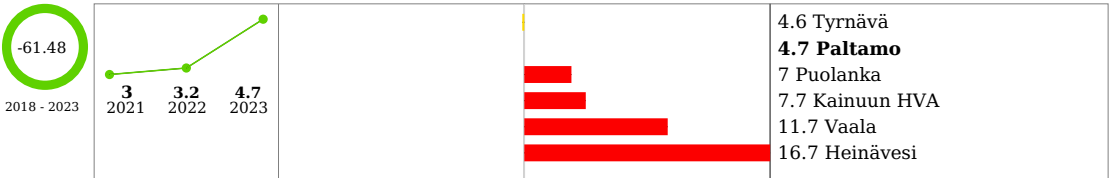
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ylipaino, skaalattu HYTE-indikaattori

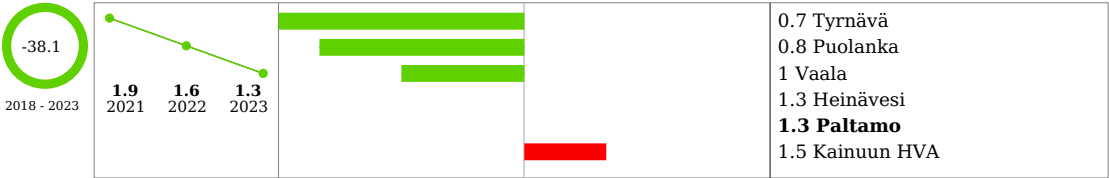
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

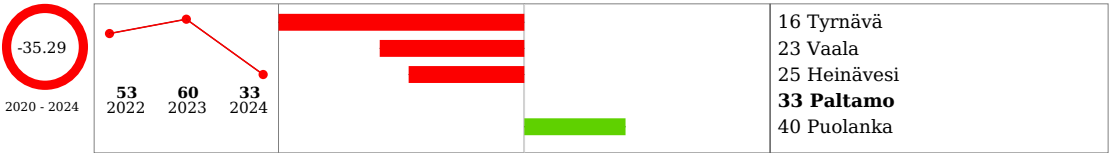
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

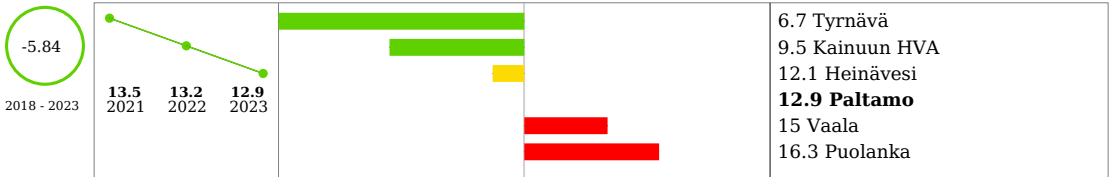
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

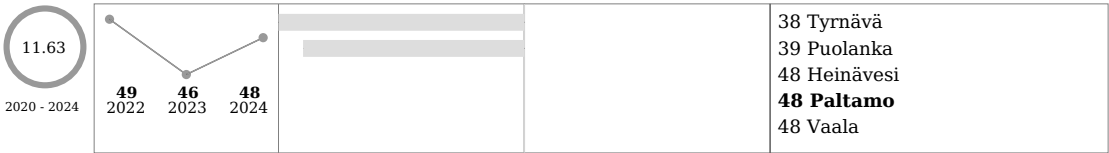
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

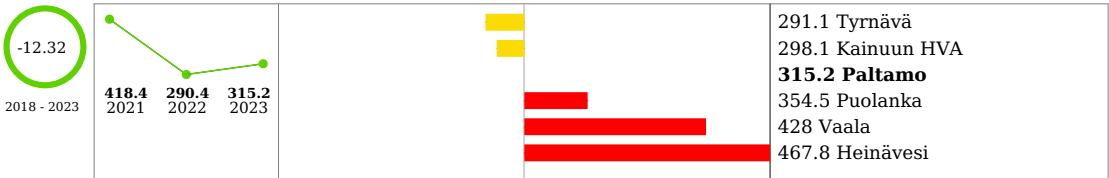
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

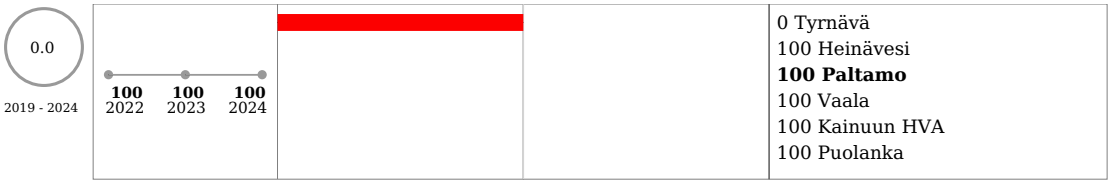
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

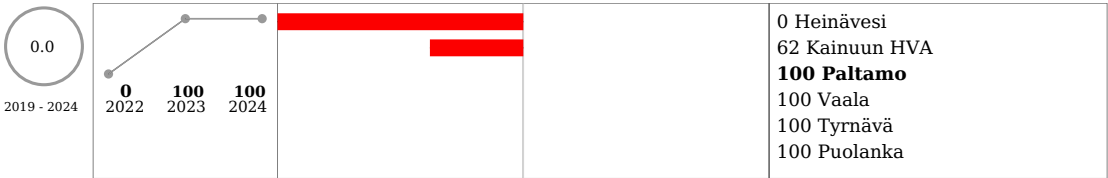
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista

Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen

Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa

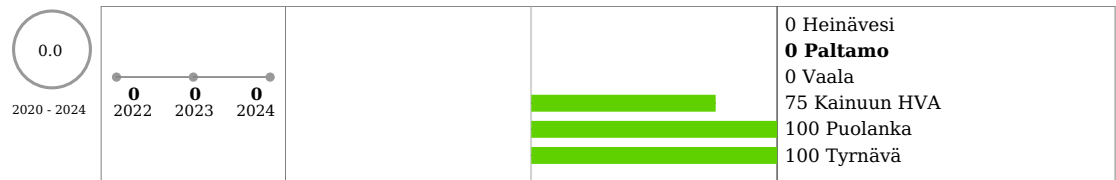
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen

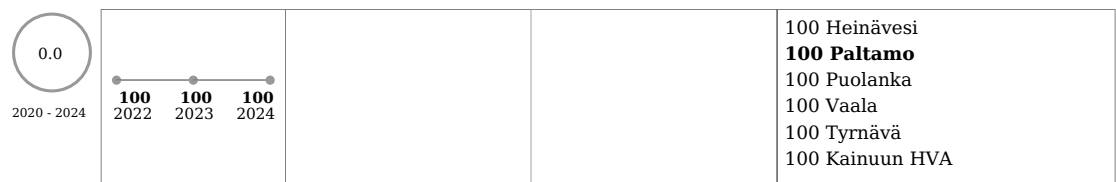
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikukumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille

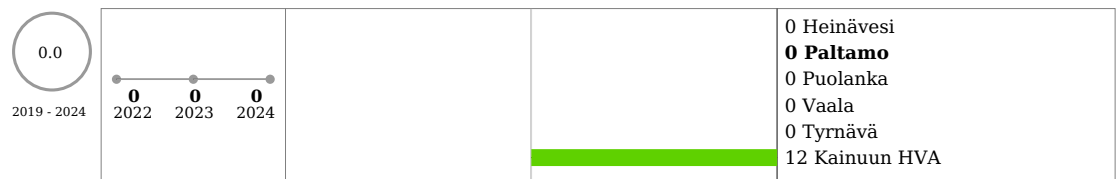
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin

Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä

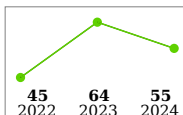

Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä

22.22

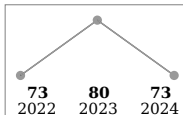
2020 - 2024

41 Puolanka
42 Heinävesi
42 Vaala
44 Tyrnävä
55 Paltamo

2.82

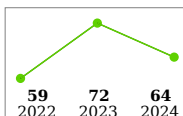
2020 - 2024

47 Vaala
68 Heinävesi
73 Paltamo
73 Puolanka
73 Tyrnävä

10.34

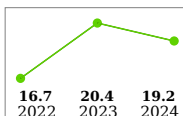
2020 - 2024

44 Vaala
55 Heinävesi
57 Puolanka
59 Tyrnävä
64 Paltamo

20.75

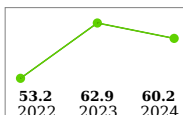
2020 - 2024

13.2 Vaala
16.5 Heinävesi
17.2 Puolanka
17.6 Tyrnävä
19.2 Paltamo

15.77

2020 - 2024

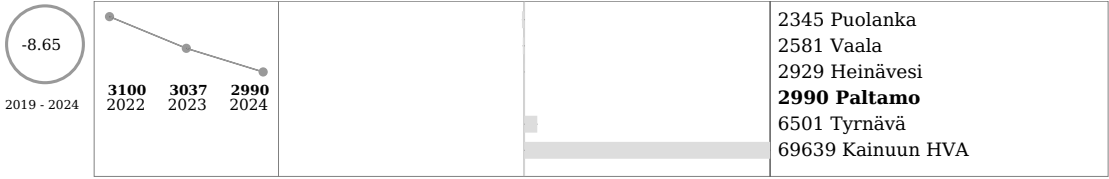

35.4 Vaala
42 Puolanka
51.3 Heinävesi
60.2 Paltamo
118.3 Tyrnävä

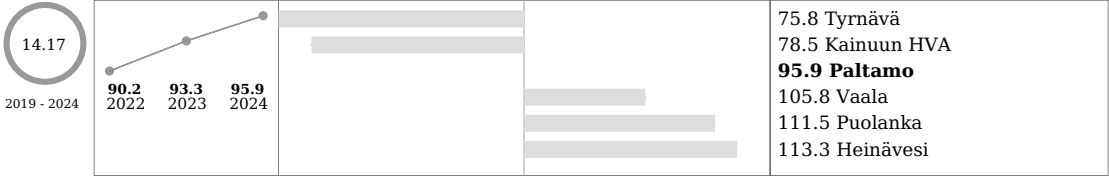
Elinvoima

Väestö

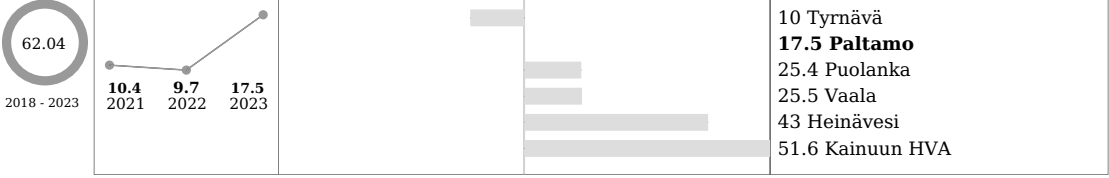
Väestö 31.12.

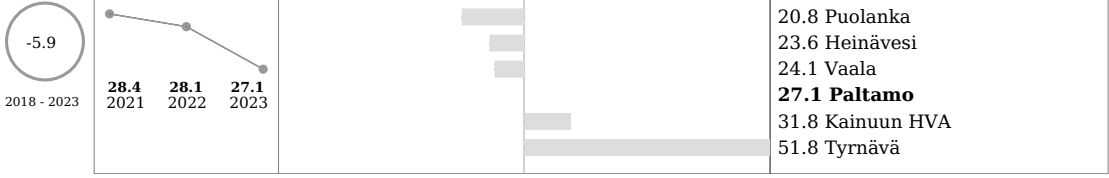
Huoltosuhde, demografinen

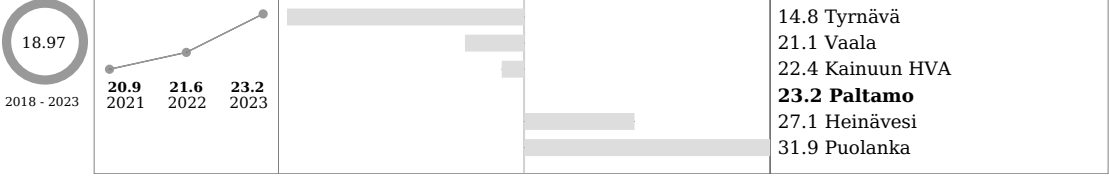
Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

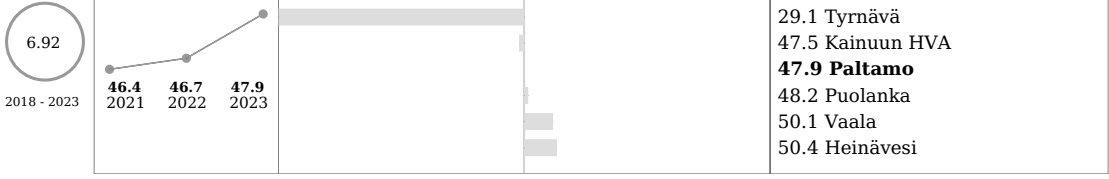
Lapsiperheet, % perheistä

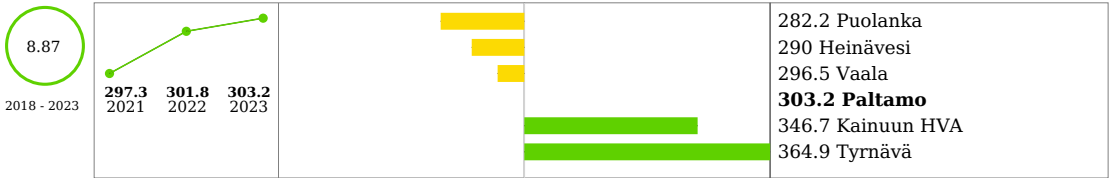
Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

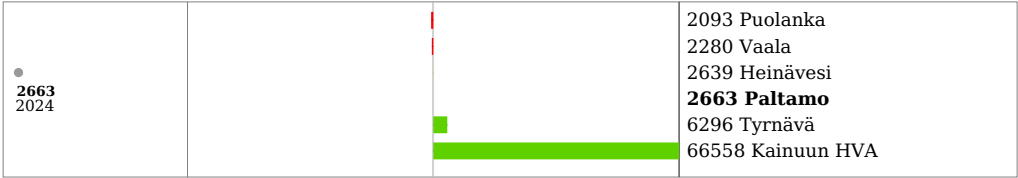
Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

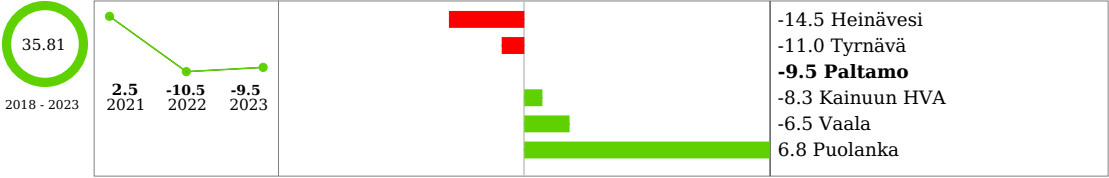
Koulutustasomittain

Väestöennuste 2030 (laskettu 2021)

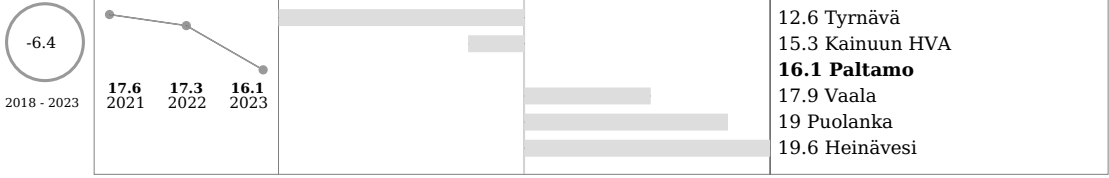

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

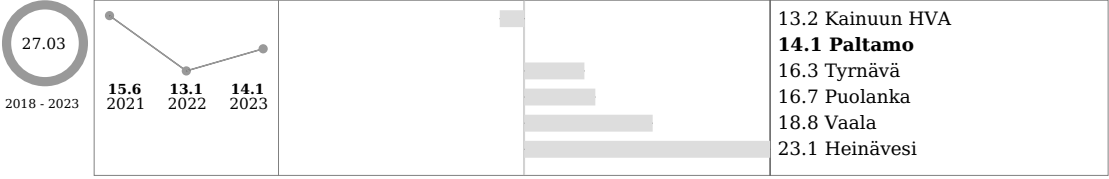

Elinvoima

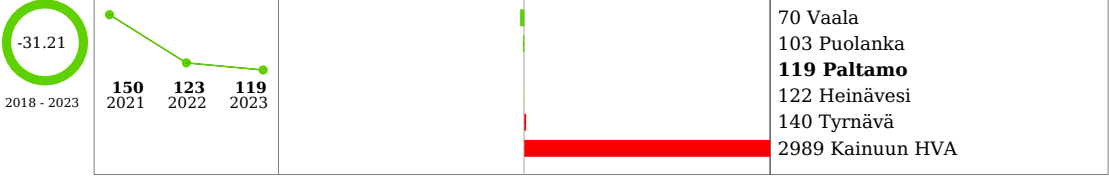
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

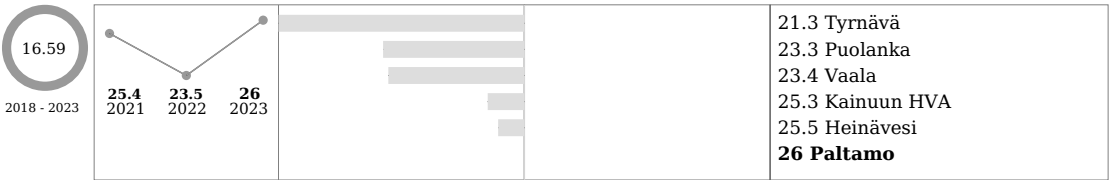
Lasten pienituloisuusaste

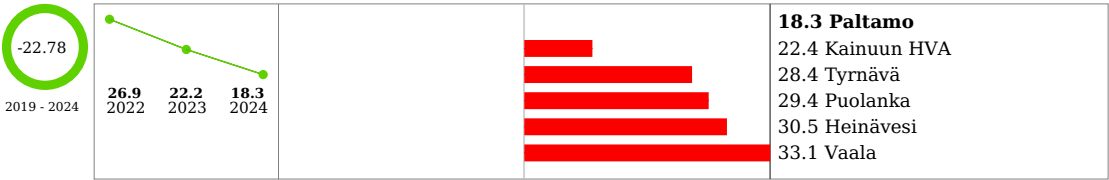
Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet vuoden aikana yhteensä

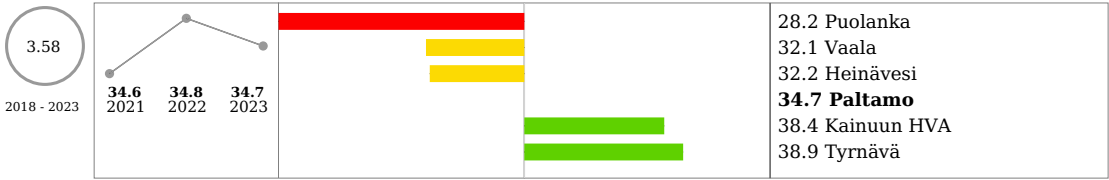
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

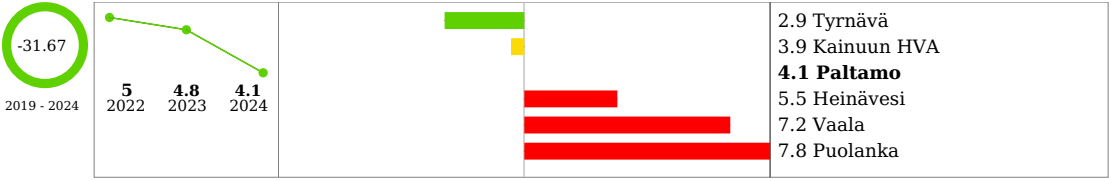
Työlliset, % väestöstä

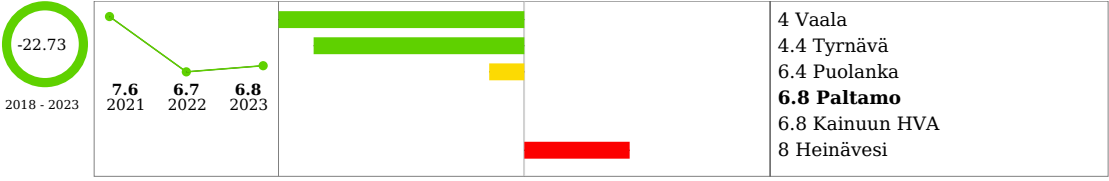
Keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

Toimeentulotukea saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

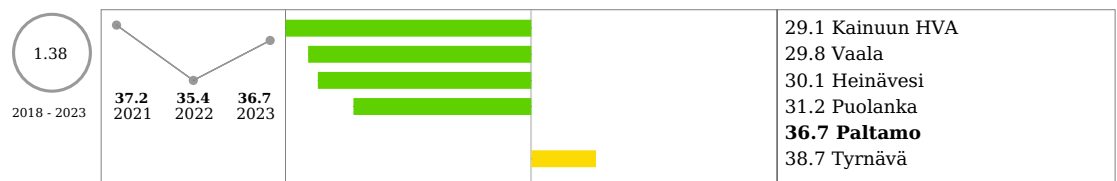
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu

TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA - Yhteenveto

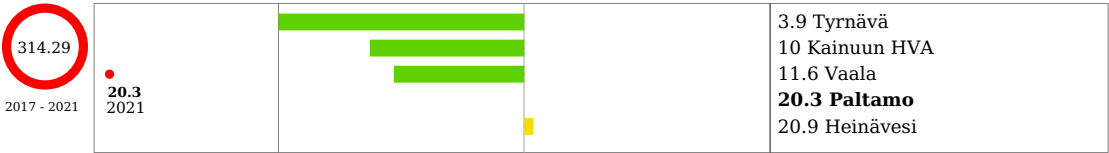
Paltamon asukasluku on laskenut, mikä nostaa huoltosuhdetta. Yhden hengen asuntokunnat ja yhden vanhemman lapsiperheiden määrät ovat hieman nousseet. Hyte-kertoimen useat indikaattorit viestivät myönteisistä muutoksista: mm. kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot ovat vähentyneet. Esille nousee myös se, että työttömyysprosentin kehitys on ollut myönteistä eli laskevaa.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

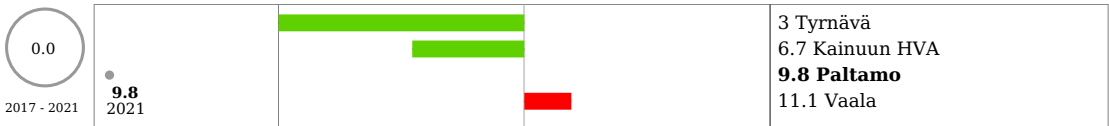
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

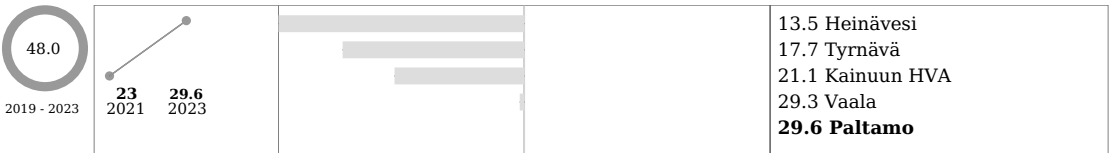
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

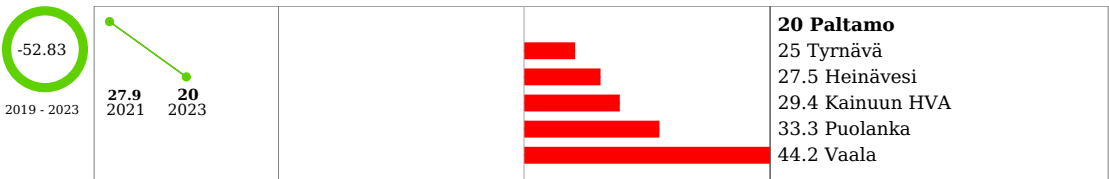
Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Sukupuoliyhdyntässä olleet, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Opettajat eivät rohkaise mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla, % 8. ja 9. luokan oppilaista

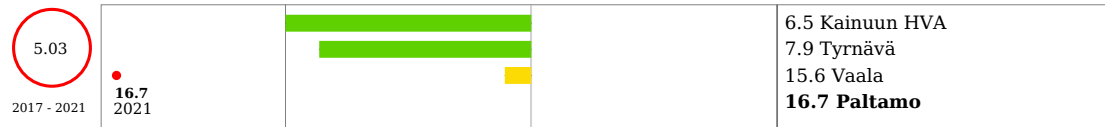
Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

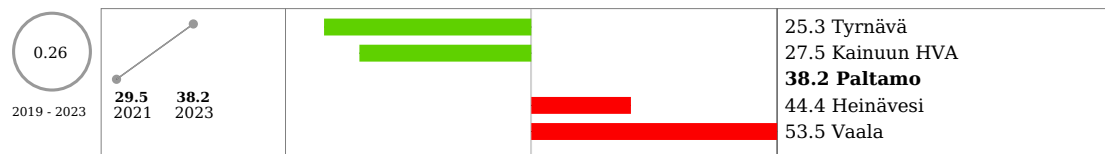
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

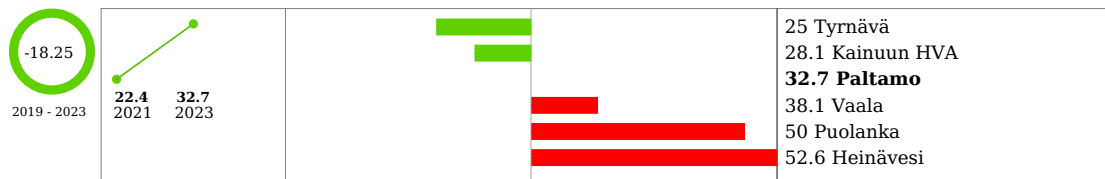
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

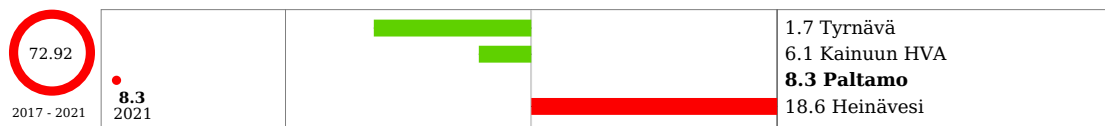
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

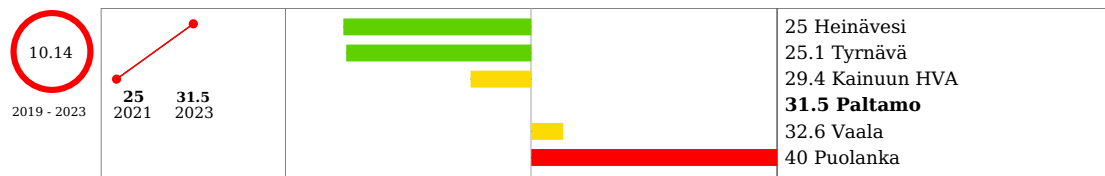
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

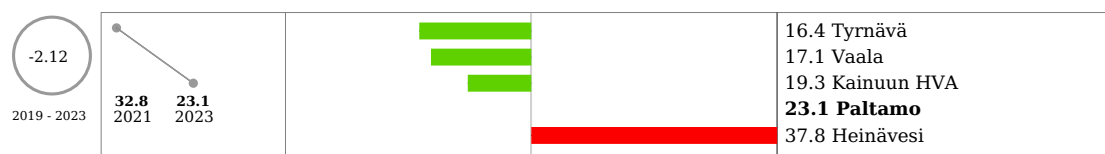
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

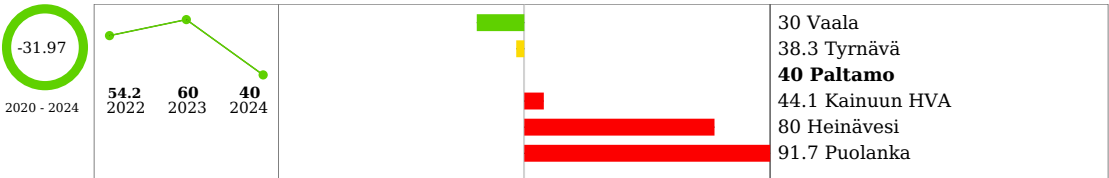
Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 2 - 6-vuotiailla

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

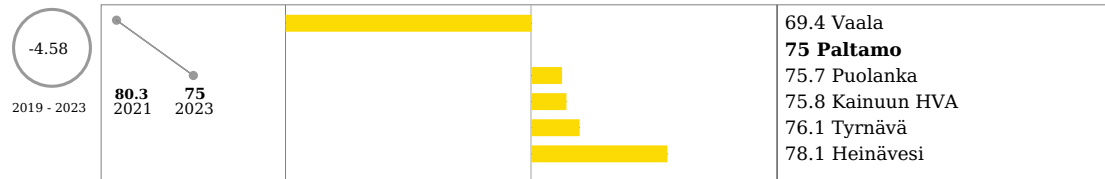
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Erittäin heikko osallisuuden kokemus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista

Raittius, % 8. ja 9. luokan oppilaista

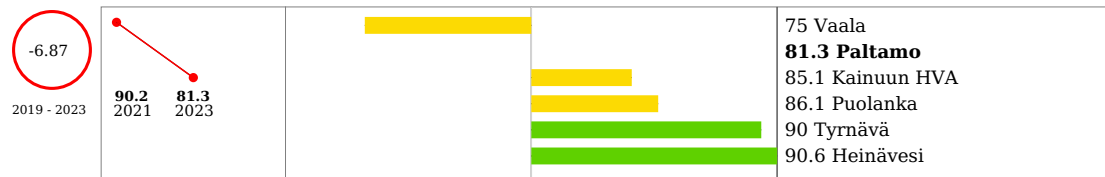

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

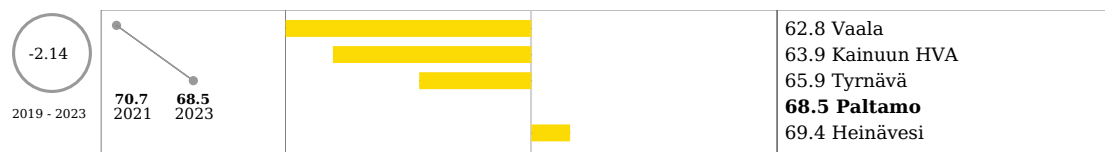

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

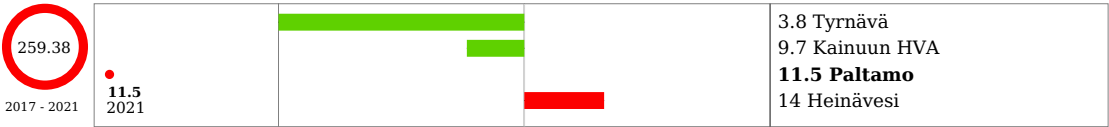

Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

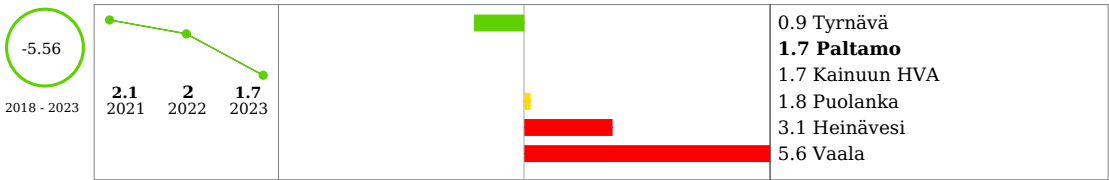

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

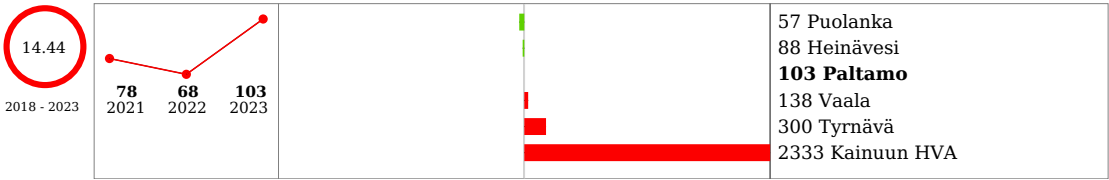
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

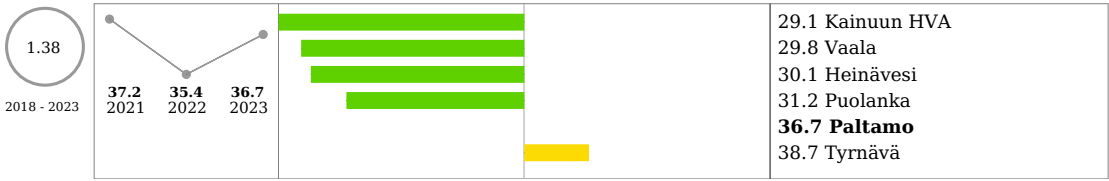
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

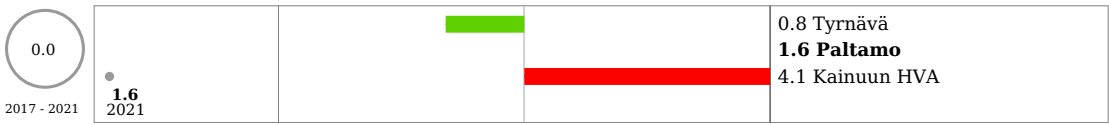
Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

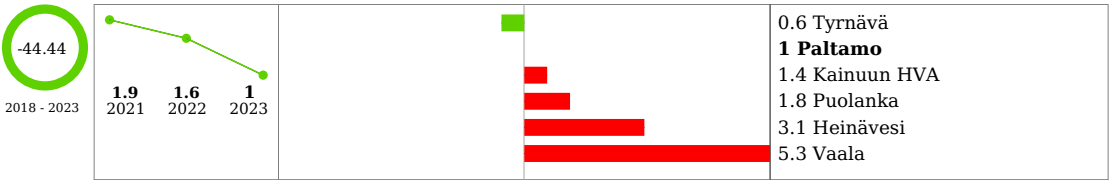
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

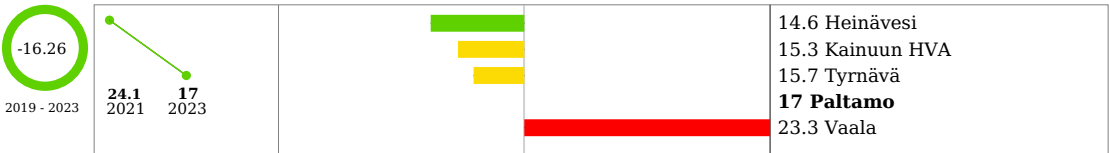
Osallistunut koulukiusaamiseen vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleet 0 - 17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

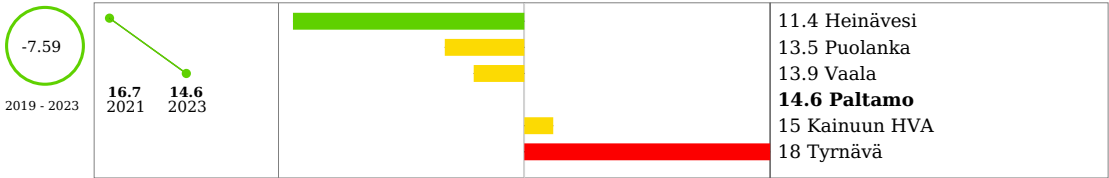
Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (-2015)

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

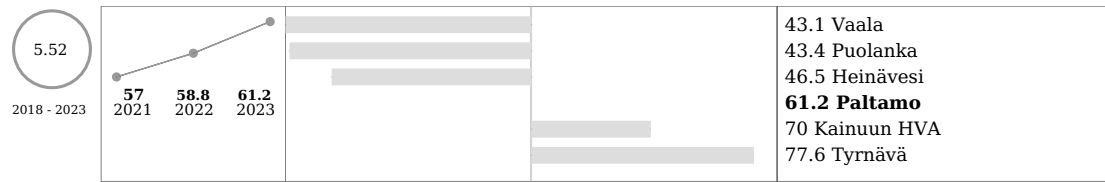
Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-)

Palvelut

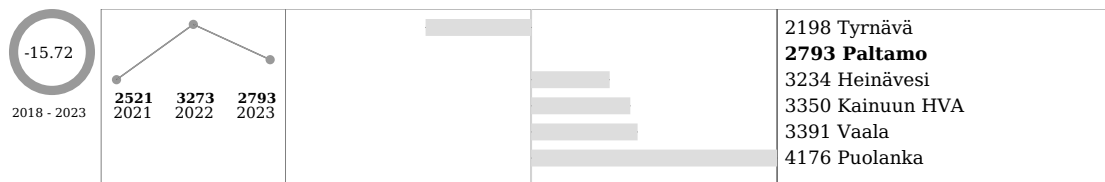
Koulu

Ala-asteiden saavutettavuus, ala-asteikäiset, enintään 2 km [%]

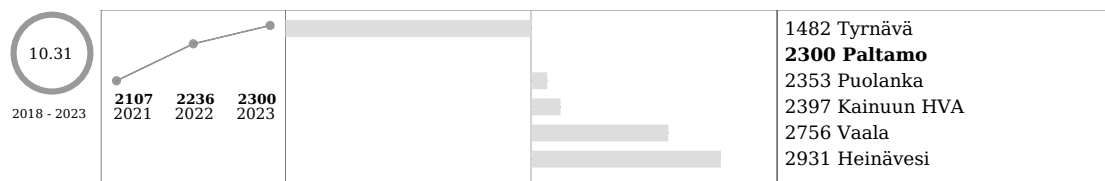

Sosiaali- ja terveydenhuolto

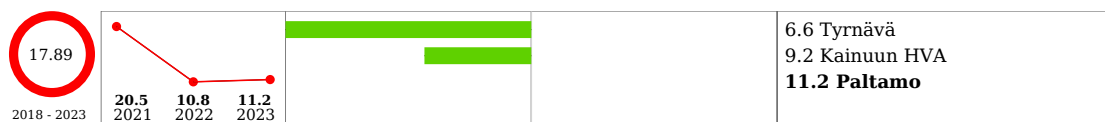
Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

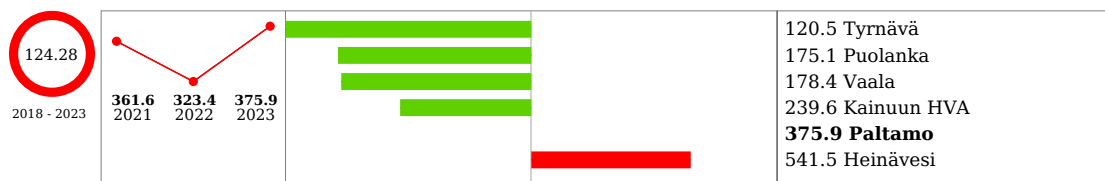
Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit / 1 000 7 - 18-vuotiasta

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0 - 12-vuotiasta

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiasta

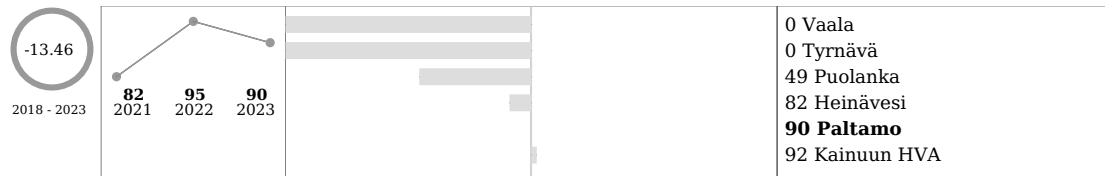

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 0 - 16-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Muut palvelut

Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1 000 alle 18-vuotiasta, kunnan kustantamat palvelut

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

Lasten ja nuorten indikaattoritiedoista voidaan todeta, että monella osa-alueella on huolenaiheita kuten alakoululaisten koulukiusaaminen, liikkumattomuus, oman terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien määrä, yläkoululaisten koululounaan pois jättäminen ja kasvaneet erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit lasten psykiatriassa. Osa tuloksista taas kertoo myönteisistä muutoksista, kuten tupakoinnin väheneminen, yläkoululaisten ylipainon laskeminen ja huumaussainekokeilujen väheneminen. Aiempien vuosien indikaattoritietojen lisäksi Paltamossa on tehty paikallisia kyselyitä mm. Harrastamisen Suomen malliin liittyen ja kiusaamisen ennaltaehkäisyn osalta. Kyselyjen tulokset on koottu lyhyesti alle.

HARRASTAMISEN SUOMEN MALLIN KYSELY

Harrastamisen Suomen mallin harrastuskyselyssä valtuustokaudella vuonna 2022 N=75 ja Vuonna 2025 N=213 tammikuussa kyselyyn vastanneista:

- Vuonna 2022 80 % ilmoitti harrastavansa jotakin ja vuonna 2025 tulos oli 84 %
- Vuonna 2022 20 % ei ollut harrastuksia ja vuonna 2025 tulos oli 16 %.
- Vuonna 2022 15 % ilmoitti, ettei halua aloittaa uutta harrastusta ja vuonna 2025 tulos oli 53 %.

Vuoden 2024 ja vuoden 2025 kyselyissä on tapahtunut suuria muutoksia harrastamattomien määrässä. Tarkemmassa tarkastelussa ilmeni, että 117 vastaajasta vuonna 2024, jotka eivät harrastaneet vielä mitään 47 ilmoitti, ettei halua uutta harrastusta. Vastaava tulos vuonna 2025 oli 19 vastaajaa, jotka eivät harrastaneet mitään ja 19 vastaajaa, jotka ilmoittivat myös etteivät halua harrastusta. Harrastuksilla voidaan nähdä olevan yleisesti myönteisiä vaikutuksia hyvinvointiin ja ne voivat ennaltaehkäistä yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Lapsuudessa ja nuoruudessa omaksutut tervelliset elintavat ja harrastukset yleensä jatkuvat usein aikuisuuteen.

Kyselyn perusteella Paltamossa suosituimpia harrastuksia olivat: kuntosali, jääkiekko, maastopyöräily, parkour, jalkapallo, partio, lentopallo, kokkikerho, mopon korjaus, elokuva ja animaatio, piirustus, maalaus ja kuvataide, eläinkerho, koripallo, metsästys ja kerho, jossa voi kokeilla monia eri harrastuksia ja muu harrastus, josta unelmoin.

	n	Prosentti
Minulla on harrastus	86	41,3%
Minulla on useampia eri harrastuksia	89	42,8%
Minulla ei ole harrastuksia. (voit kirjoittaa syyn harrastamattomuuteen)	33	15,9%

	n	Prosentti
Haluaisin aloittaa uuden liikuntaharrastuksen	52	25,2%
Haluaisin aloittaa uuden kulttuuriharrastuksen	10	4,9%
Haluaisin aloittaa jonkun muun uuden harrastuksen	50	24,3%
En halua aloittaa uutta harrastusta	110	53,4%

KIUSAAMISEN ENNALTAEHKÄISYN KYSELY

Paltamossa oppilaille järjestettiin kiusaamisen ennaltaehkäisyyn liittyvä kysely 2024 (N= 182). Vastaajista 23 % oli Kontiomäen koulussa, 63 % Korpitien alakoulussa, 6 % Korpitien yläkoulussa ja 8 % lukiossa.

Onko sinua kiusattu tämän lukuvuoden aikana:

1. 47 % ilmoitti vuonna 2024, ettei häntä ollut kiusattu.
2. 22 % kertoi vuonna 2024, että häntä oli kiusattu.
3. 31 % ei osannut sanoa kiusaamiskokemuksesta.

Kiusaamista kokeneista 64 % oli kertonut kiusaamiskokemuksesta koulun aikuiselle ja 21 % ei ollut sanonut asiasta. 15 % vastaajista oli valinnut en osaa sanoa -vastausvaihtoehdon.

Kiusaamista kokeneet kertoivat, että kiusaaminen oli ilmennyt eniten nimitelyinä, tönimisenä, haukkumisena, uhkailuna, lyömisenä, potkimisena, matkimisena, selän takana puhumisena ja juoruiluna, yksin jättämisenä ja naurunalaiseksi tekemisenä. Osa oli kohdannut kiusaamista myös fyysisenä toimintana, kuten lyömisenä ja potkimisena. Epäasiallista kohtelua oli koettu ikätoverilta, alakoululaisilta ja vanhemmilta yläkoulun nuorilta.

Asteikolla 1–10 kuinka turvallisiksi koet Paltamon koulun ja nuorisotilat keskiarvoksi vastaajat antoivat 7,4.

Vastaajat nostivat keskeisiksi toimiksi:

1. Kertomisen opettajalle.
2. Toivottiin rehtorin puuttumisen asiaan.
3. Vastaajat toivat esiin, että kiusaajalle tulisi selventää, ettei kiusaaminen ole sallittua, ja että asiaa tulisi seurata systemaattisemmin opettajien taholta, ettei kiusaamista enää tapahtuisi.
4. Kiusaamiseen puuttuminen mahdollisimman aikaisin ja ilmoittaminen kiusaajan huoltajille välittömästi.
5. Molempia osapuolia toivottiin autettavan.
6. Seuraamukset kiusaajalle esim. jälki-istuntona ja puhutteluna.
7. Anteeksi pyytäminen kiusatulta.
8. Ennaltaehkäiseväksi toiminnaksi mainittiin mm. asiasta kuuluttaminen aika ajoin kaikille, ettei ketään saa kiusata, lisäksi toivottiin enemmän keskustelua kiusaamisesta, ryhmäytymisiä, kannustustauluja hyvään käytökseen, josta saisi palkinnon tms, ja että jokainen hyväksyttäisiin sellaisena kuin on, ja että lapset ja nuoret totutettaisiin jo lapsena erilaisiin ihmisiin.

- Oppilaista 48 % ilmoitti, ettei tiedä mikä SoPu-tiimi on ja mitä se tekee.
- 25 % kertoi tietävänsä, mikä se on ja mitä se tekee ja
- 27 % oli valinnut vastausvaihtoehdon en osaa sanoa.

Kiusaamistilanteita on usein vaikeaa havaita, eivätkä lapset ja nuoret useinkaan kerro osallistumisestaan

kiusaamistilanteisiin tai siitä, että he ovat kokeneet kiusaamista. Tästä syystä on tärkeää, että lähiaikuiset ovat tietoisia lapsen toimista ja tekemistä niin koulu- kuin vapaa-ajalla ottaen huomioon myös digitaaliset sovellukset ja välineet, joissa lapset viettävät aikaa. Paltamossa kiusaamista oli tapahtunut myös digitaalisissa viestintäkanavissa, mutta se ei ole vielä Paltamossa niin yleistä kuin muualla Suomessa.

Lasten ja nuorten kyselyyn vastanneista 37 % ilmoitti, etteivät he ole keskustelleet kotona kiusaamisesta ja sen vaikutuksista.

HUOLTAJIEN KYSELYN VASTAUKSET

Paltamossa on huoltajille järjestetty kolmena keväänä kiusaamisen ennaltaehkäisyyn liittyvä kysely. 2024 (N=59) ja 2023 (N=49) sekä vuonna 2022 (N=87).

Onko lastasi kiusattu -kysymykseen vastanneista:

1. 59 % ilmoitti vuonna 2024, ettei heidän lastaan oltu kiusattu kouluissa. Vastaava tulos vuonna 2023 oli 55 % ja vuonna 2022 oli 52 %
2. 31 % kertoi vuonna 2024, että heidän lastaan oli kiusattu koulussa. Vastaava tulos vuonna 2023 oli 32 % ja vuonna 2022 oli 38 %
3. 10 % ei osannut sanoa kiusaamiskokemuksista. Vastaava tulos vuonna 2023 oli 12 %.

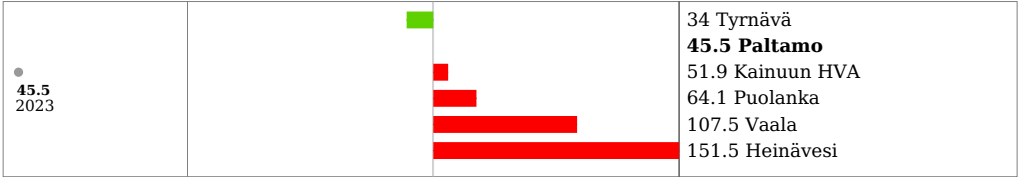
Tulokset ovat menneet myönteiseen suuntaan, joskin kiusaamista esiintyy vielä lasten ja nuorten keskuudessa verrattain paljon. Kouluterveyskyselyn tulokset indikaattoritiedoissa osoittavat 4.lk - 5.lk oppilaiden kiusaamiskokemusten olevan verrattain korkealla suhteessa muihin vertailukuntiin ja koko Kainuuseen.

NUORET JA NUORET AIKUISET

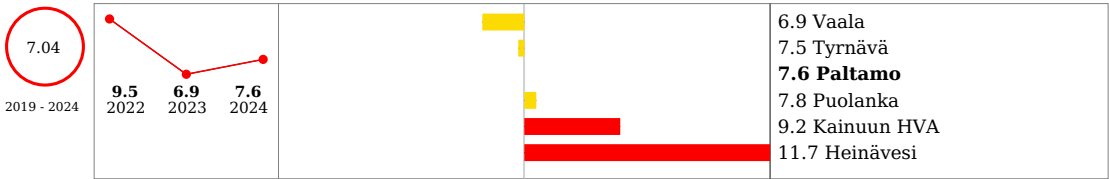
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Kuntoutusrahaa saavat 16 - 19-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 16 - 24-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä

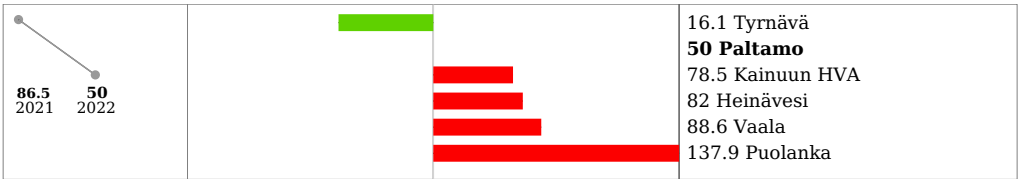
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Rikoksista syyllisiksi epäillyt 15 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Rikoksista syyllisiksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

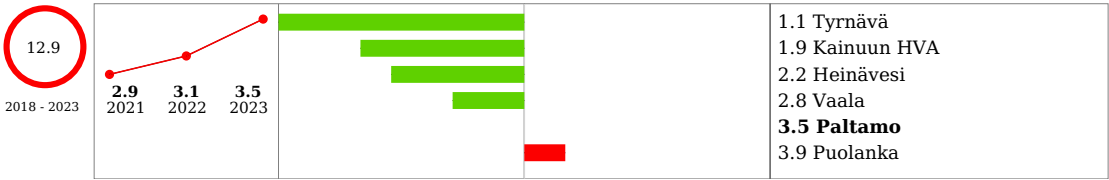
PALTAMO 23.8.2024	KYYKKYTESTI	PUNNERRUS	PURISTUS VASEN	PURISTUS OIKEA
Tulokset koonti: N= 23 Kutsuntoihin osallistui yht. 23 hlö, joista fyysisen kunnon mittauksessa kävi 23 hlö.	Heikko = 1 5 %	Heikko = 9 48 %	selvästi keskimääräistä heikompi = 6 26 %	selvästi keskimääräistä heikompi = 6 26 %
Osa testeistä oli mahdollista jättää pois, esim. vaman tai muun syyn vuoksi.	Välttävä= 6 32 %	Välttävä= 5 27 %	jonkin verran keskimääräistä heikompi = 11 48 %	jonkin verran keskimääräistä heikompi = 7 31 %
	Keskinkert. = 11 58 %	Keskinkert. = 2 10 %	keskimääräinen = 3 13 %	keskimääräinen = 6 26 %
	Hyvä = 0	Hyvä = 2 10 %	jonkin verran keskimääräistä parempi = 2 9 %	jonkin verran keskimääräistä parempi = 3 13 %
	Erinomainen = 1 5 %	Erinomainen = 1 5 %	selvästi keskimääräistä parempi = 1 4 %	selvästi keskimääräistä parempi = 1 4 %

TYÖIKÄISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

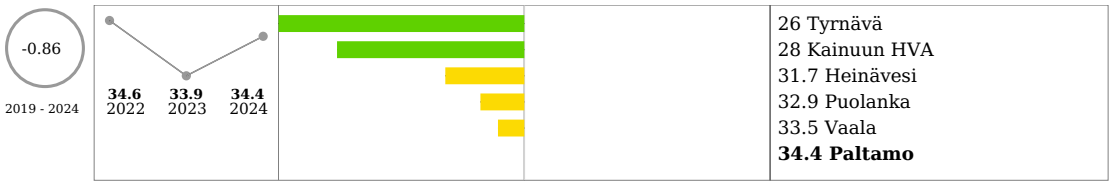
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

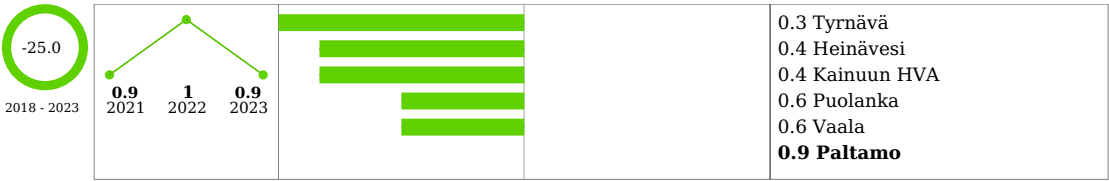
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

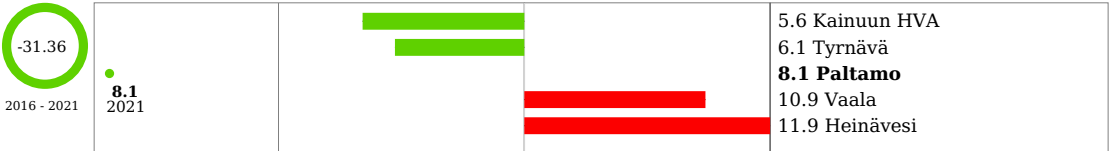
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25 - 64-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä

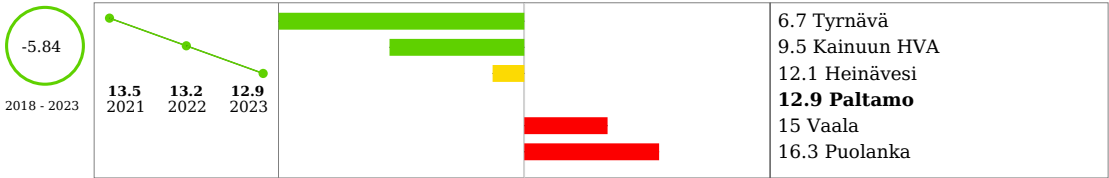
Verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 25 - 64-vuotiaat potilaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

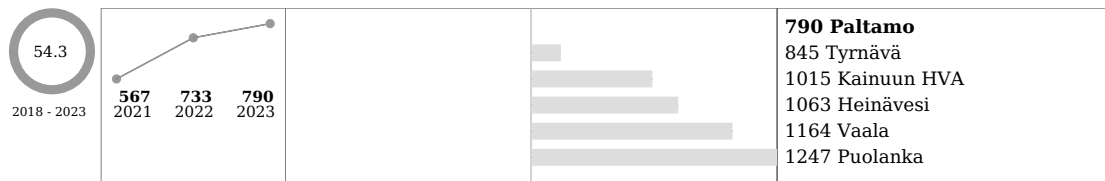
Sairauspäivärahaa saaneet 16 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

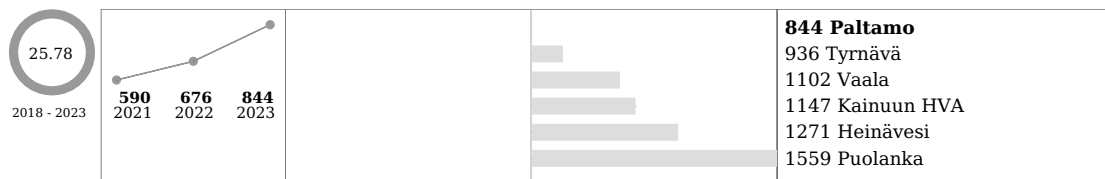
Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

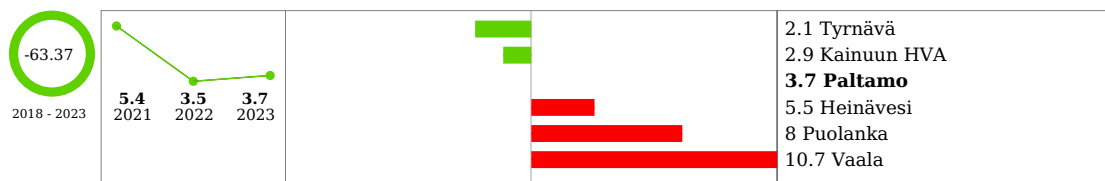
Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

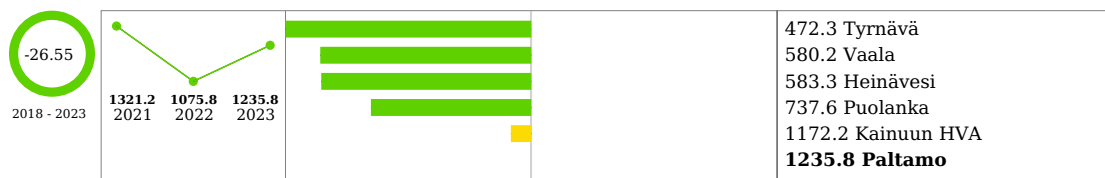
Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttänyttä

Psykiatrian laitoshoidon 25 - 64-vuotiaat potilaat / 1 000 vastaavan ikäistä

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

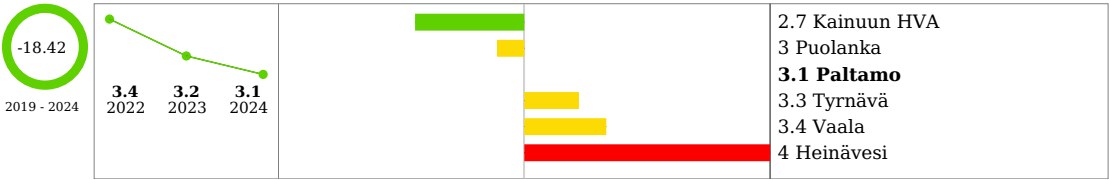
Työikäisten indikaattoritiedoista voidaan todeta, että huolenaiheita on tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien ja verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien määrät, jotka ovat nousseet. Osa tuloksista taas kielii myönteisistä muutoksista kuten aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit, jotka ovat ensin laskeneet, ja sitten hieman nousseet. Muutokset ovat pidemmällä aikavälillä tarkasteltuina laskenteet, mutta ovat vielä vertailussa selkeästi korkeammalla suhteessa muihin vertailukuntiin.

IKÄIHMISET

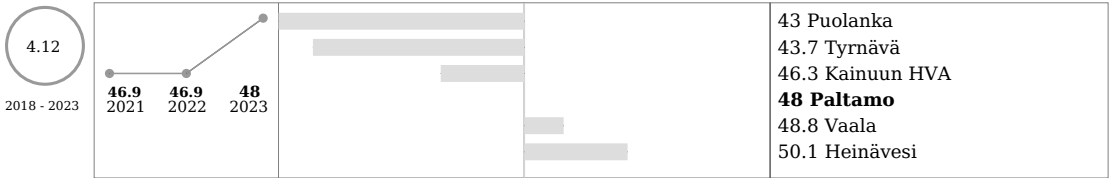
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

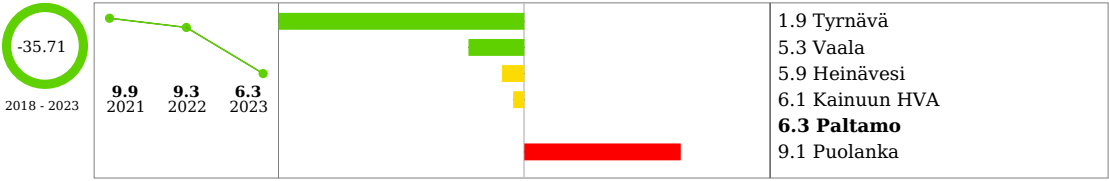
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

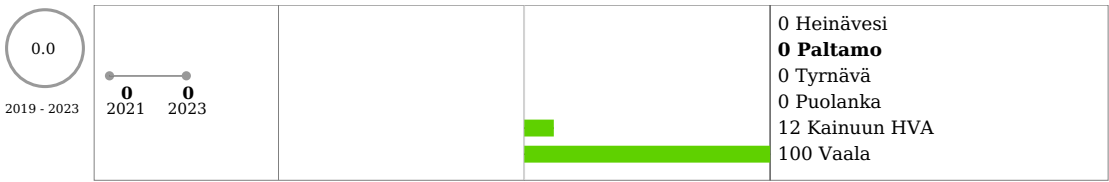
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

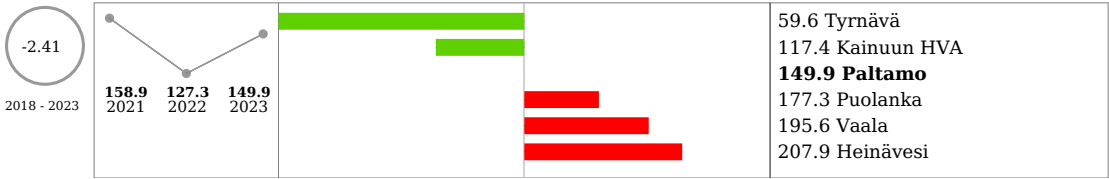
Kunta on asettanut tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi, %

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 asukasta

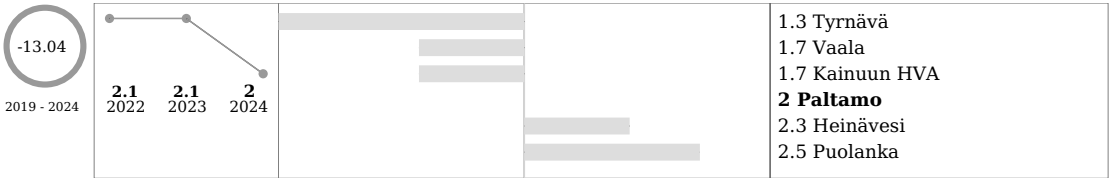

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

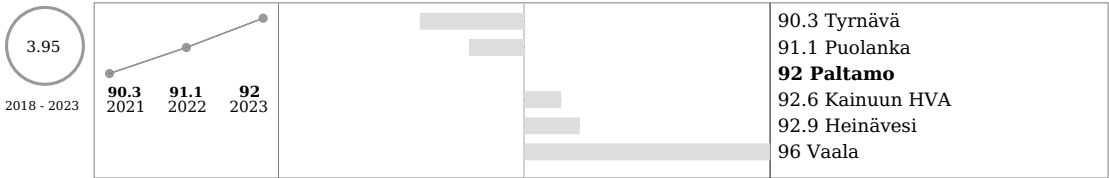
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

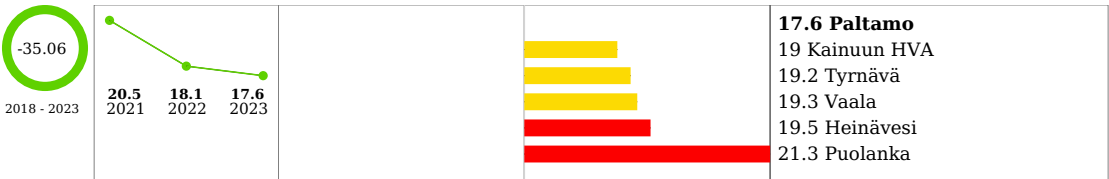
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

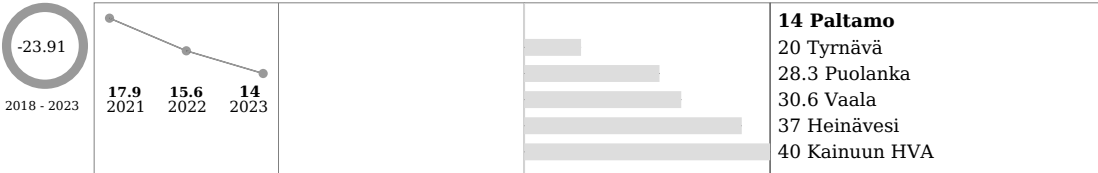
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

Säännöllisen kotihoidon 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

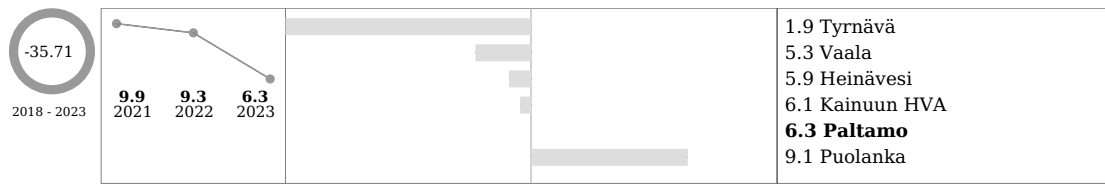
Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus, iäkkäät, Enintään 500m [%]

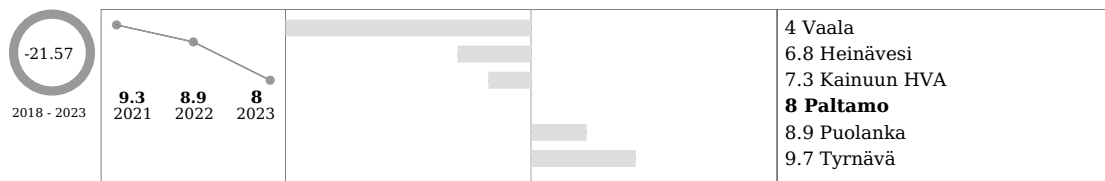
Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 75 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä

IKÄIHMISET - Yhteenveto

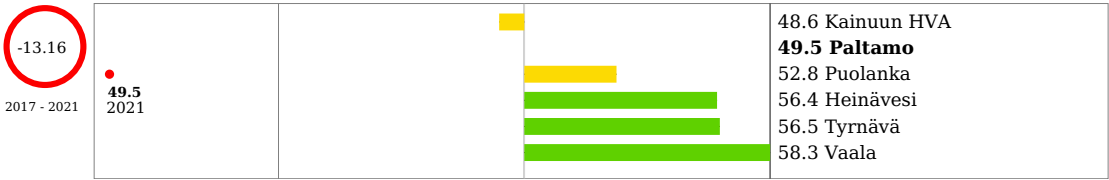
Ikäihmisten indikaattoritiedoista voidaan todeta, että huolenaiheina ovat nousseet psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 75 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä. Kehitettävää löytyy myös ikääntyneiden ravitsemusterveyden edistämiseen liittyen. Osa tuloksista taas kielii myönteisistä muutoksista kuten vähentyneet kaatumiset, ja niihin liittyvien hoitojaksojen määrät, jotka ovat selvästi vähentyneet ja valtuustokauden lopulla hieman nousseet.

KAIKKI IKÄRYHMÄT

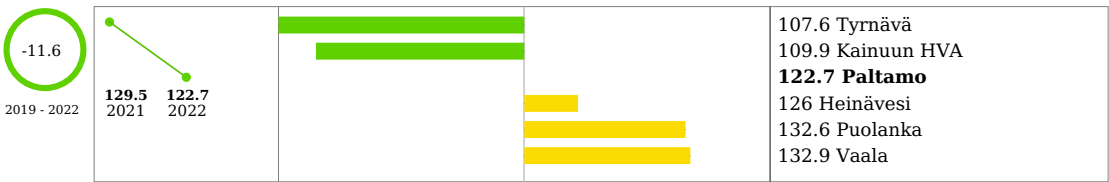
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

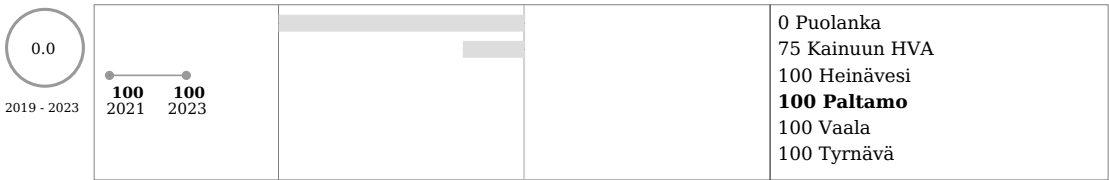
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu

Hyvinvointikertomus hyväksytty valtuustossa, % tiedot toimittaneista alueen kunnista

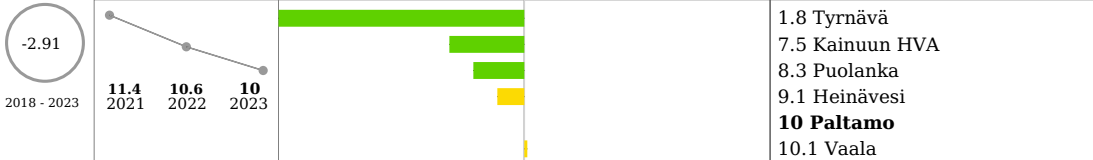
Väestöryhmien välisten terveyserojen raportointi valtuustolle, % tiedot toimittaneista alueen kunnista

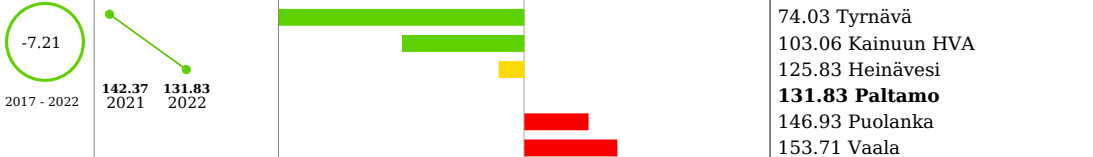
Ennakoarvioinnin käyttö kunnan toiminnassa, %

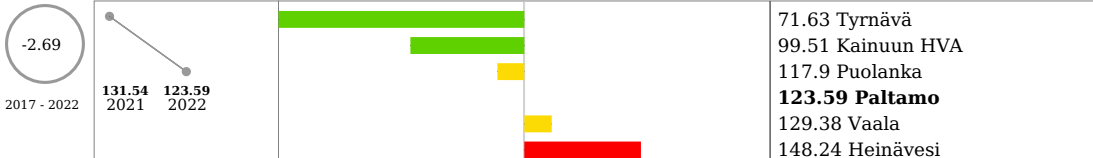
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa

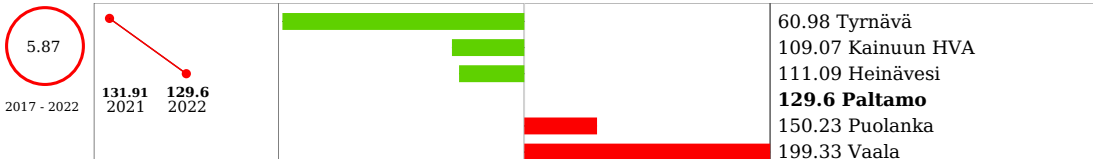
Huono-osaisuus yhteensä

Inhimillinen huono-osaisuus

Huono-osaisuuden sosiaaliset seuraukset

Huono-osaisuuden taloudelliset yhteydet

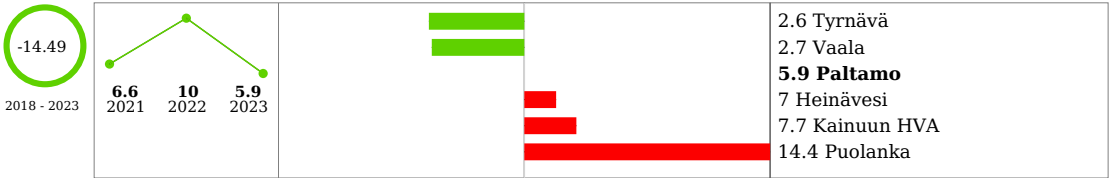

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

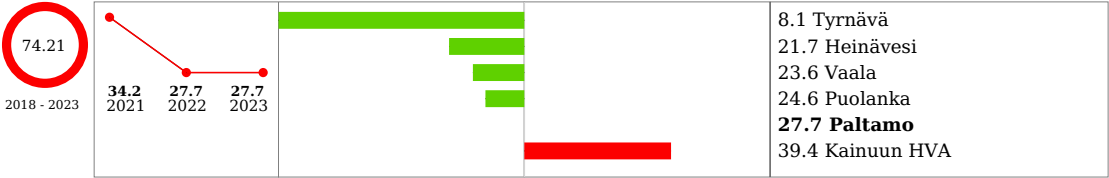
Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

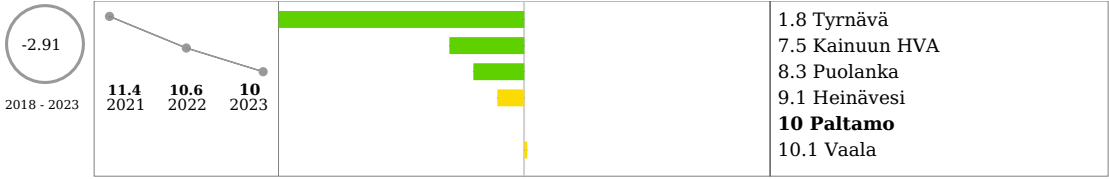
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

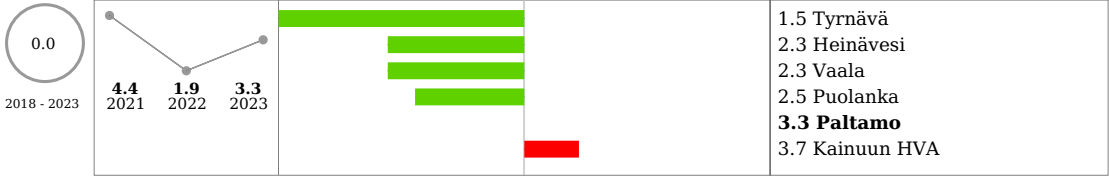
Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikenne rikkomukset / 1 000 asukasta

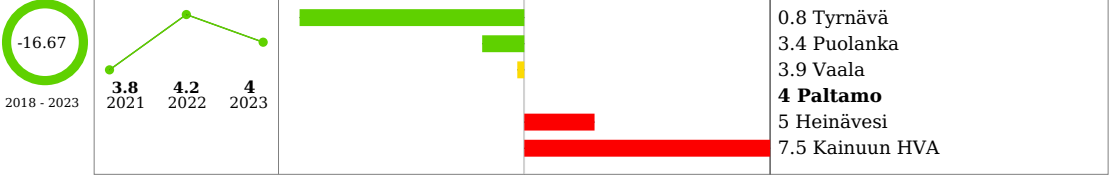
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa

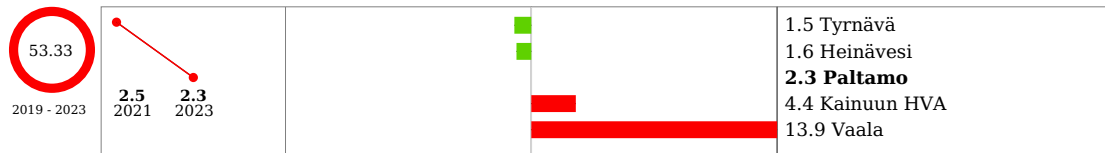
Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta

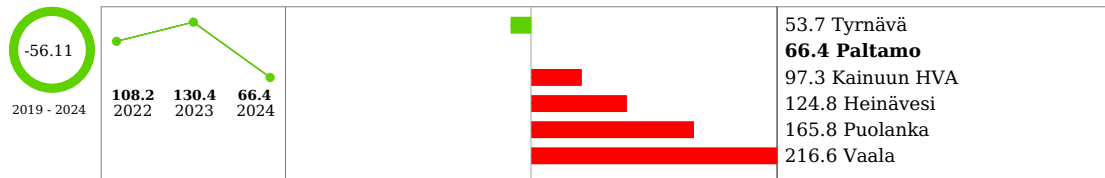
Päihtyneiden säilöönotot / 1 000 asukasta

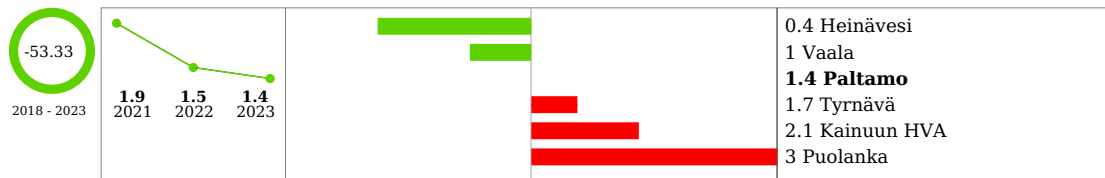
Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset / 1 000 asukasta

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta

Täydentävää toimeentulotukea vuoden aikana saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Enintään 1 kilometrin etäisyydellä säännöllisen liikenteen joukkoliikenteen pysäkeistä asuvat, % asukkaista

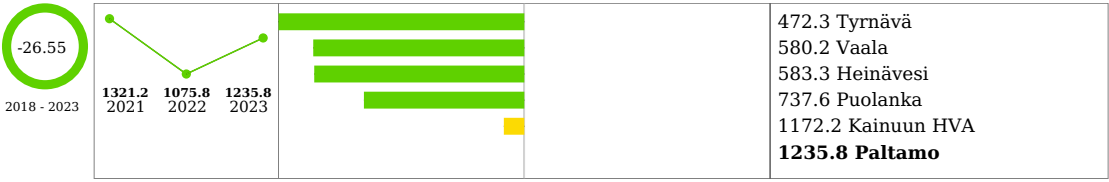
Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

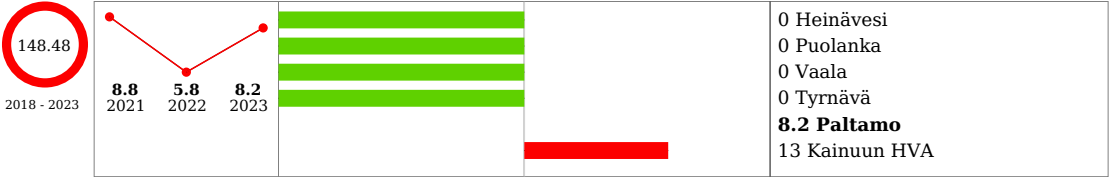
Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttänyttä

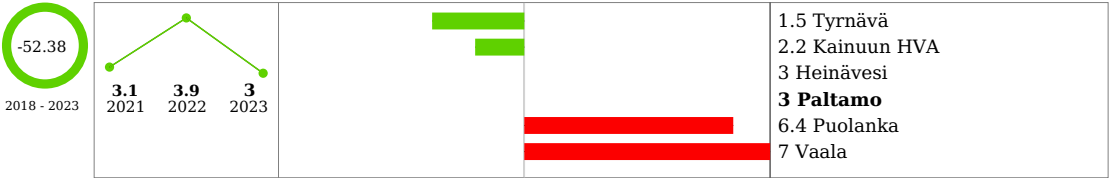
Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit / 1 000 asukasta

Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1 000 asukasta

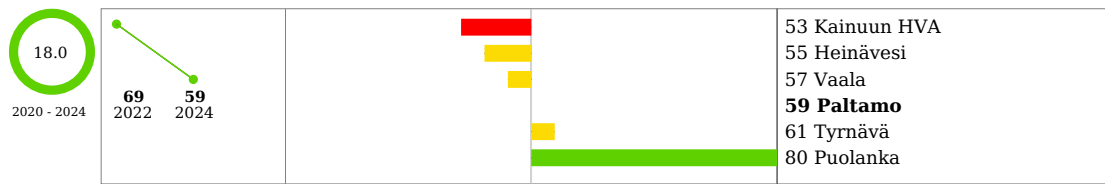

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta

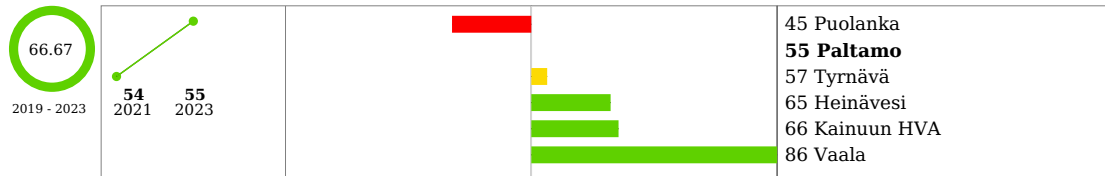

Vapaa-aika

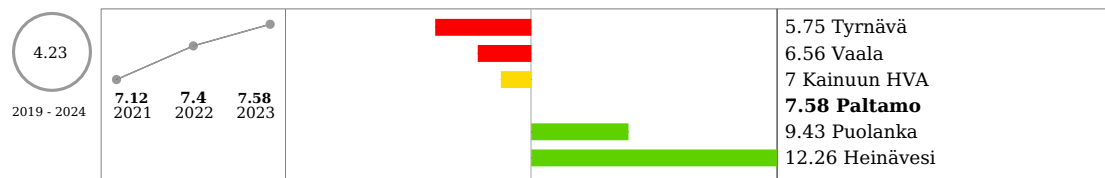
Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA, pistemäärä

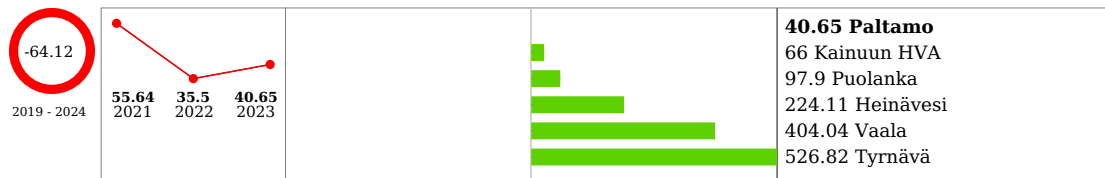
Kulttuurin edistäminen kunnissa TEA, pistemäärä

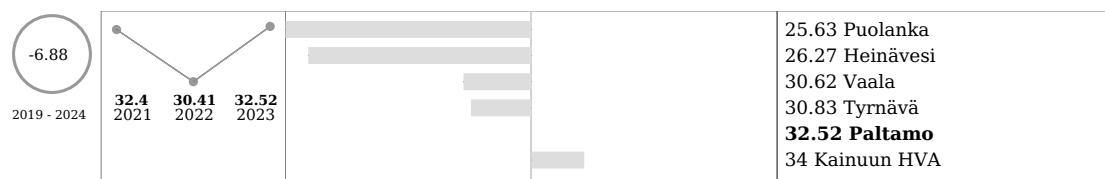
Kirjasto, fyysiset käynnit / asukasluku

Kirjasto, tapahtumien osallistujamäärä / (asukasluku/1000)

Kirjasto, lainaajia / asukasluku %

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

Kaikkien ikäryhmien indikaattoritiedoista voidaan todeta, että huolenaiheita on päihteiden huollon avopalveluiden asiakasmäärien nousu. Myös rattijuopumustapausten määrät ovat ensin laskeneet hieman ja sitten taas nousseet. Osa tuloksista taas kertoo myönteisistä muutoksista kuten alentuneesta alkoholin kulutuksesta, mutta Paltamossa kulutus on vielä muihin vertailukuntiin verrattuna korkein. Henkeen ja terveyteen liittyvien rikosten lukumäärä on tarkastelujakson loppupuolella laskenut. Aikuisten mielenterveyspalveluiden avohoitokäynnyt ovat laskeneet ja sitten hieman nousseet, mutta ne ovat vielä vertailukuntiin verrattuna korkeimmalla tasolla. Kunnan liikunnan edistämisen TEA-pistemäärä on hieman laskenut.

Huono-osaisuudella tarkoitetaan moniulotteisia hyvinvointivajeita, jotka liittyvät elintasoon, elämänlaatuun ja elämäntapaan. Sitä mittaavat eri indikaattorit kuten toimeentulo-, päihteisiin ja mielenterveyteen ja työllisyyteen liittyvät indikaattorit. Paltamon huono-osaisuuden kokonaisindikaattori on valtuustokauden aikana ollut muihin vertailukuntiin korkeimmalla tasolla, mutta valtuustokauden lopussa se on laskenut. Tarkemmin tarkasteltuna huonoimmat tulokset näyttäytyvät huono-osaisuuden taloudellisissa yhteyksissä, joita on mitattu mm. seuraavilla indikaattoreilla: täydentävällä toimeentulotuella, kunnan osarahoittamalla työmarkkinatuella, aikuisten mielenterveyspalveluiden avohoitokäynneillä, lastensuojelun laitos- ja perhehoidon nettokäyttökustannuksilla sekä päihteiden vuoksi terveyskeskuksen ja sairaaloiden vuodeosastoilla hoidettujen potilaiden suhdeluvulla.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen käytännön tasolla puhutaan yksinäisyyden, syrjäytymisen, pienituloisuuden, osallisuuden ja mielenterveyden sekä päihteisiin liittyvistä haasteista, jotka kasautuvat tietyille ryhmille yhteiskunnassa. Näitä asioita tulisi ottaa enenevässä määrin huomioon eri palveluissa sekä hyvinvointia ja terveyttä edistävässä toimenpiteissä huono-osaisuuden vähentämiseksi.

